

Er bestaan verschillende systemen voor differentiatie:

1. *Differentiatie in moeilijkheidsgraad*

Bij de herhaling van de leerstof uit de eerste graad kunnen leerlingen zelf bepalen welke leerstofonderdelen ze nog onvoldoende beheersen. Ze kunnen ook oefeningen kiezen op basis van hun niveau: reproductie van paradigmata – toepassingen in woordgroepen of zinnen – toepassingen in bekende of onbekende teksten.

Bij klassieke talen komen zoveel deelvaardigheden kijken, dat iedere leerling daarin zijn eigen sterktes en zwaktes heeft. In functie van hun individuele problemen krijgen de leerlingen specifieke opdrachten. Zo kan de ene leerling bijvoorbeeld bij een oefening over de syntaxis specifiek de opdracht krijgen om systematisch eerst een morfologische ontleding te maken terwijl een andere de opdracht krijgt om vanuit het verloop van de zin een syntactisch verwachtingspatroon te formuleren.

Door foutenanalyse maken de leerlingen, bijgestaan door de leraar, een lijst op van door hen frequent gemaakte fouten. Zij krijgen de kans om via aangepaste oefeningen hun individuele kennistekorten weg te werken.

In het begin van het schooljaar kan d.m.v. een diagnostische toets het leesvaardigheidsniveau van elke leerling bepaald worden. Op basis daarvan kunnen leerlingen dan minder of meer hulp krijgen om een tekst zelfstandig te lezen.

Zo'n diagnostische toets kan ook deelvaardigheden testen: grammaticale analyse, inhoudelijk tekstbegrip, vertaalvaardigheid. Leerlingen kunnen vervolgens met specifieke opdrachten oefenen op de vaardigheid die bij hen persoonlijk nog het zwakste is.

2. *Differentiatie in leertijd*

Leerlingen krijgen de mogelijkheid een eigen werkverdeling te bepalen zodat ze meer leertijd kunnen besteden aan de onderdelen waarvoor zij dat nodig achten. De leraar waakt natuurlijk zorgvuldig over de minimumnorm en stuurt eventueel bij.

Leerlingen werken een deel van de les individueel; na een afgesproken periode mogen diegenen die dat wensen de hulp inroepen van leerlingen die al klaar zijn. Het is soms wonderlijk te zien hoe leerlingen sneller van een gelijke ('peer') dan van een leraar inzichten overnemen. Ook de sterkere leerling wint erbij: hij wordt immers gedwongen zijn aanwezige kennis expliciet te ordenen en te theoretiseren.

Enkele antwoorden op de mogelijke bedenking dat de zwakkere leerling misschien gewoon wacht totdat de sterkere leerling de taak op een presenteerblaadje komt aanbieden:

1. Deze vorm van differentiatie hanteer je niet als het om een zeer moeilijke opdracht gaat: bij elke les moet afgewogen worden wat de beste werkvorm is.
2. Leerlingen zijn eerder bereid tot (mee)werken als ze zelf ook een verantwoordelijkheid dragen; dat bereik je bij differentiatie alleszins eerder dan bij klassikaal onderricht.
3. Het is de taak van de leraar erop toe te zien dat de helpende leerling de rol van leraar op zich neemt, en niet die van Sinterklaas. Het uitlenen van een oplossingenblad helpt immers niemand verder.
4. Tot slot hoeft je ook niet per se vooraf te zeggen dat leerlingen na een bepaalde tijd de hulp kunnen inroepen van anderen. Dat beslis je op een bepaald moment als je merkt dat het tempo erg verschillend is.

3. *Differentiatie in groeperingsvormen*

Afhankelijk van de opdracht kan de leraar ervoor kiezen homogene of heterogene groepen te maken bij groepswork. Bij lectuur kan hij er bijvoorbeeld voor kiezen om drie leerlingen met een andere sterke deelvaardigheid of leerlingen met een verschillende leerstijl te laten samenwerken. Op die manier leren ze optimaal van elkaar.

De leerlingen kunnen hierbij ook elk een verschillende rol en verantwoordelijkheid krijgen.

4. *Differentiatie in methode*

Voor nieuwe grammatica kan een leercyclus aangeboden worden waarbij leerlingen volgens hun leerstijl zelf kiezen waar ze in de cyclus instappen. Op het einde van het parcours heeft iedereen de hele cyclus afgelegd en dezelfde doelen bereikt.

Bij opdrachten voor de lectuur die de interesse in de tekst moeten aanwakkeren, kunnen leerlingen een opdracht kiezen die aansluit bij hun leerstijl.

5. *Differentiatie in belangstelling*

Bij bespreking van een tekst kan men leerlingen een thema volgens hun interesse laten kiezen, bv. stilistische bespreking, psychologie van de personage, voortleven in latere kunst ... Hierbij is het dan wel belangrijk dat achteraf leerlingen hun bevinden aan elkaar kunnen doorgeven.

Creatieve verwerkingsopdrachten (cultuurreflectie) zijn per definitie taken waarbij leerlingen op een gedifferentieerde wijze aan de slag gaan. Eventueel kan dat ook met groepswork gecombineerd worden.

Ook voor SETOC (specifieke eindtermen onderzoekscompetenties) kan de keuze van de opdracht mee bepaald worden door de interesse van de leerling.